

Informácia o priebehu a výsledkoch samitu NATO v Madride (28. – 30. júna 2022)

Delegáciu Slovenskej republiky na samite NATO v Madride viedla prezidentka SR Zuzana Čaputová. Členmi delegácie boli minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok, minister obrany SR Jaroslav Nad' a stály predstaviteľ SR pri NATO Peter Bátor.

Delegácia SR postupovala v súlade s cieľmi identifikovanými v materiáli „Účasť a priority Slovenskej republiky na samite NATO v Madride (28. – 30. júna 2022)“, ktorý vláda SR vzala na vedomie 22. júna 2022. Prioritami SR bolo posilnenie pripravenosti Aliancie brániť svojich členov, osobitne na východnom krídle, prijatie novej Strategickej koncepcie NATO, podpora navýšenia spoločného financovania aktivít NATO a politiky otvorených dverí Aliancie, vrátane schválenia pozvania Fínska a Švédska na začatie prístupových rozhovorov o členstve v Aliancii, pokračovanie pomoci Ukrajine, podpora zraniteľných partnerov, posilnenie odolnosti, kybernetickej obrany a energetickej bezpečnosti a väčšia úloha Aliancie v boji s klimatickými zmenami, najmä pokiaľ ide o zmierňovanie ich dopadov na bezpečnosť.

Jednotlivé zasadnutia samitu boli neverejné. Spojenci rokovali samostatne na dvoch zasadnutiach. Tretieho zasadnutia sa zúčastnili aj pozvaní partneri z Austrálie, Japonska, Južnej Kórey, Nového Zélandu, Gruzínska, Švédska, Fínska a EÚ (predseda Európskej rady a predsedníčka Európskej komisie). Na samotný úvod samitu sa spojencom prihovoril prostredníctvom videoprenosu ukrajinský prezident Zelenskyj. Počas samitu sa tiež uskutočnila neformálna transatlantická večera pre krajiny NATO a EÚ a samostatná večera ministrov zahraničných vecí za účasti Mauretánie a Jordánska, ako aj večera ministrov obrany za účasti Bosny a Hercegoviny.

Samit v Madride bol historický, transformačný a strategicky dôležitý pre adaptáciu Aliancie na nové bezpečnostné prostredie vyvolané vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine. Na samite bolo lídrami schválených celkovo 28 dokumentov (väčšina z nich nie verejných). Z pohľadu životných záujmov SR je najdôležitejším výsledkom politické rozhodnutie o dlhodobej adaptácii Aliancie a posilnení predsunutej obrany NATO na východnom krídle Aliancie a záväzok dlhodobej pomoci Ukrajine. Rovnako dôležitý je aj potvrdený záväzok všetkých spojencov posilniť investície do obrany s cieľom dosiahnuť 2% HDP do roku 2024. Pre strategické smerovanie Aliancie na nasledujúce roky je dôležité prijatie novej Strategickej koncepcie NATO, v ktorej spojenci spoločne jednoznačne pomenovali Rusko ako priamu hrozbu Aliancie a Čínu ako systémovú výzvu s rastúcim vplyvom aj na naše bezpečnostné záujmy.

Spojenci v Madride okrem novej Strategickej koncepcie NATO schválili verejnú politickú Deklaráciu zo samitu, ktorá vyhodnocuje bezpečnostný vývoj vo svete s dôrazom na ruskú inváziu Ukrajiny ako najväčšiu bezpečnostnú výzvu pre Alianciu od skončenia druhej svetovej vojny. Deklarácia zdôrazňuje transatlantickú jednotu a solidaritu medzi spojencami a kolektívnu obranu ako hlavnú úlohu NATO. Nasledujúci samit NATO sa bude konať v roku 2023 v litovskom Vilniuse.

Hlavné výsledky samitu NATO

Najdôležitejším rozhodnutím samitu je dohoda na **posilnení kolektívnej predsunutej obrany na východnom krídle Aliancie**. Predstavuje zásadnú kvalitatívnu, ale aj kvantitatívnu zmenu zostavy vojenských síl NATO pre odstrašenie a obranu ako reakciu Aliancie na ruskú vojnu na Ukrajine a jej možnú eskaláciu ohrozujúcu najmä spojencov na jej východnom krídle. Posilnená zostava bude stavať na už vytvorených 8 bojových skupinách NATO (existujúce v Litve, Estónsku, Lotyšsku, Poľsku a nové na Slovensku, v Maďarsku, Bulharsku a Rumunsku), ktoré budú posilnené do úrovne brigády (4 až 6 tisíc vojakov) podľa potreby a požiadaviek,

v závislosti od vývoja bezpečnostného prostredia. Posilnenej zostave bude prispôsobená celková štruktúra aliančných síl (cez tzv. nový model síl, ktorý ráta s vyše 300 000 vojakmi vo vysokej pripravenosti, obranné plány, posilnené budú veliace prvky a predsunutá vojenská infraštruktúra). Celkovo sa posilnia spôsobilosti Aliancie na zemi, vo vzduchu, na mori, vo vesmíre aj kybernetickom priestore.

Spojené štáty americké na samite oznámili dodatočné **posilnenia americkej vojenskej prítomnosti v Európe**, konkrétne v Poľsku, Rumunsku, Nemecku, Španielsku a Taliansku. V Poľsku sa zriadi stále veliteľstvo pre 5. armádu US zbor (Poznaň), do Rumunska bude vyslaná bojová brigáda a v Španielsku sa zvýši počet US torpédoborcov. Okrem toho sa posilní vojenská prítomnosť USA v Pobaltí, v Spojenom kráľovstve budú umiestnené dve dodatočné letky F-35 a v Nemecku a Taliansku budú posilnené spôsobilosti protivzdušnej obrany. Rozšírenie US vojenskej prítomnosti v Európe zvyšuje odstrašujúcu silu Aliancie a SR umožňuje intenzívnejšie spoločné výcviky s USA na prehlbovanie potrebnej vojenskej interoperability.

Samit potvrdil **záväzok spojencov zvýšiť investície do obrany**. Od roku 2014 navýšili európski spojenci a Kanada výdavky na obranu o 350 miliárd USD. Už dnes sa považujú 2% HDP na obranu skôr za minimum, nie maximum investícií. Očakáva sa, že na samite vo Vilniuse 2023 bude prijatý ďalší dlhodobý finančný cieľ. Spojencom sa na samite podarila dosiahnuť dohoda na zvýšení spoločného financovania NATO, t. j. pravdepodobne už od budúceho roku sa navýšia úrovne spoločných rozpočtov NATO (civilný, vojenský, investičný). Toto zvýšenie bolo nevyhnutné vzhľadom na dlhodobé podfinancovanie spoločných štruktúr NATO, zásadný nárast aliančných aktivít a potrebu implementovať rozhodnutia, ktoré sú súčasťou Agendy 2030 prijatej lídrami pred rokom na samite v Bruseli.

Lídri schválili **novú Strategickú koncepciu NATO** (v prílohe), ktorá nahradila koncepciu z roku 2010 a stanovila základné princípy, hodnoty, ciele a úlohy Aliancie na nasledujúce desaťročie. Stratégia zdôrazňuje, že hlavný účel Aliancie je zaistiť kolektívnu obranu svojim členom voči akýmkoľvek hrozbám zo všetkých strategických smerov. Potvrdzuje obranný charakter Aliancie ako jedinečného transatlantického bezpečnostného fóra. Rusko je označené za najväčšiu priamu hrozbu pre bezpečnosť spojencov a stabilitu euroatlantického priestoru. Hoci Rusko už nie je partnerom, NATO nehladá konfrontáciu s Ruskom a ani Rusko neohrozuje. Po prvý raz Aliancia vo svojom strategickom dokumente vyhodnocuje politiku Číny, ktorú označuje za systémovú výzvu pre bezpečnosť, záujmy a hodnoty Aliancie. Nová stratégia stanovuje ako hlavnú úlohu Aliancie posilniť odstrašenie a obranu Aliancie ako súčasť kolektívnej obrany, doplnenej o úlohy zamerané na prevenciu kríz a krízový manažment a kooperatívnu bezpečnosť, teda spoluprácu s partnermi. Dôležitou úlohou pre nadchádzajúce roky bude aj posilňovanie odolnosti spojencov a Aliancie voči bezpečnostným hrozbám a výzvam s cieľom znížiť zraniteľnosť spoločnosti najmä voči hybridným a kybernetickým hrozbám a strategickú závislosť najmä v oblasti globálnych dodávateľských reťazcov.

Spojenci na samite potvrdili svoj **záväzok pomáhať Ukrajine**, a to vo forme okamžitej aj dlhodobej vojenskej, finančnej a reformnej pomoci. Zároveň naďalej platí, že Aliancia ako organizácia sa vo vojne na Ukrajine nebude angažovať a vojenskú pomoc Ukrajine v zmysle jej práva na sebaobranu podľa Charty OSN budú poskytovať spojenci individuálne na základe vlastného rozhodnutia. Pomoc NATO však bude zintenzívnená cez posilnený balík pomoci pre Ukrajinu, ktorý je o.i. zameraný na poskytovanie nesmrtiaceho vybavenia a materiálu. Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg vyzval spojencov na financovanie projektov, ktorých náklady sa aktuálne pohybujú na úrovni 300 mil. eur v rámci nového komplexného balíka pomoci Ukrajine. Prezident Zelenskyj v príhovore vyzval Alianciu na pokračovanie politiky otvorených dverí a zdôraznil potrebu bezpečnostných záruk pre Ukrajinu.

Platnosť politiky otvorených dverí Aliancie pre všetky európske krajiny zdieľajúce hodnoty Aliancie, pripravené prevziať záväzky člena Aliancie a schopné prispievať do kolektívnej obrany NATO potvrdilo **pozvanie Fínska a Švédska na začatie prístupových rozhovorov na členstvo v NATO**. Prístupové protokoly boli následne podpísané v Bruseli stálymi predstaviteľmi pri NATO 5. júla 2022, vďaka čomu sa Fínsko a Švédsko môžu zúčastňovať na všetkých zasadnutiach NATO ako “pozvané krajiny.” Dohode predchádzali trilaterálne rozhovory medzi Fínskom, Švédskom a Tureckom a podpis spoločného memoranda, ktorým sa zodpovedali otázky Turecka adresované Švédsku a Fínsku ohľadom záväzku bojovať s terorizmom. Rozhodnutia zo samitu NATO v Bukurešti 2008 ohľadom budúceho členstva Ukrajiny a Gruzínska v NATO ostávajú aj naďalej platné.

Jednou zo súčastí dlhodobej adaptácie Aliancie na zmenené strategické bezpečnostné prostredie je aj záujem Aliancie **dalej posilniť partnerskú spoluprácu**, rozšíriť politický dialóg s partnermi po celom svete a osobitne ponúknuť pomoc partnerom v ohrození. Samitu sa zúčastnili Fínsko, Švédsko, Gruzínsko a po prvýkrát aj ázijsko-tichomorskí partneri (Austrália, Nový Zéland, Južná Kórea, Japonsko). Diskusia s nimi sa týkala nielen ruskej agresie na Ukrajine, ale aj politiky Číny ako strategického partnera Ruska a krajiny s rastúcim vojenským potenciálom asertívne si presadzujúcej svoje záujmy a predstavy medzinárodného usporiadania a noriem. Spojenci tiež schválili posilnenú pomoc pre troch ďalších zraniteľných partnerov - Gruzínsko, Moldavsko a Bosnu a Hercegovinu, a zároveň prijali balíky na budovanie obranných spôsobilostí pre Mauretániu a Tunisko.

Samit dal dôraz na pokračovanie **spolupráce medzi NATO a EÚ**. Neformálna transatlantická večera krajín EÚ a NATO umožnila otvorený dialóg ako ďalej spoločne synergicky posilňovať stabilitu a bezpečnosť v euroatlantickom priestore a v susedstve a ako chrániť medzinárodný poriadok založený na pravidlách. Spojenci podporili čo najskoršie prijatie novej (tretej) spoločnej deklarácie medzi NATO a EÚ s identifikovanými oblasťami praktickej spolupráce. Ako príklad dobrej spolupráce viacerí lídri poukázali na západný Balkán.

Aliancia na samite vyslala aj jasný signál o záujme byť vedúcou medzinárodnou organizáciou, ktorá bude riešiť **dopady klimatickej zmeny** na otázky bezpečnosti. Okrem lepšej energetickej efektívnosti sa Aliancia zameria na znižovanie emisií CO2 bez negatívneho vplyvu na operačnú, vojenskú a nákladovú efektívnosť. Spojenci na samite tiež zdôraznili význam premietnutia agendy žien, mieru a bezpečnosti do všetkých hlavných úloh Aliancie.

Na okraj samitu bolo 22 spojencami (vrátane SR) podpísané **vytvorenie Inovačného fondu NATO**, ktorého cieľom je finančne podporovať obranné inovácie a subjekty (najmä start-upy) rozvíjajúce nové technológie s potenciálnym využitím aj v obrannej oblasti (fond by mal disponovať finančnými prostriedkami v objeme cca 1 mld. eur na obdobie 15 rokov). Gestorom účasti SR je Ministerstvo obrany SR.